

Mishnah Gittin, chapter 2

משנה גיטין פרק ב

(1) If one who brings a *get* from overseas declares: It was written in my presence, but not signed in my presence, [or] It was signed in my presence, but not written in my presence, [or] All of it was written in my presence, but only one of the witnesses signed in my presence, [or] [The latter] half [of the *get*] was written in my presence though both

א המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם, בפני נחתם, בפני נכתב, בפני נכתב, בפני נכתב, בפני נכתב, כלו ובפני נחתם חציו, בפני נכתב חציו ובפני נחתם כלו, פסול. אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם, פסול. שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם, פסול. ורבי יהודה מכשיר. אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: ב נכתב ביום

witnesses signed in my presence — the *get* is invalid [if the first half, the half which contains the names and the date was written in his presence, this would be sufficient to validate the *get*]. If one [who brings the *get*] says: It was written in my presence and another [who was not an agent] says: It was signed in my presence, the *get* is invalid. [If both had been agents to bring the *get*, by definition, there are two witnesses who are testifying to the validity of the *get*, and thus, it would not be necessary to say: In my presence, it was written and in my presence, it was signed. At this point, we are no longer concerned regarding the laws of *lishmah* since people have become educated regarding this requirement, ואף שגזרו שמה יחזור הדבר לקלוקלו, אבל שנים שהביאו לא שכיח ולא גזרו רבנן (Tosfot Yom Tov)]. If two say: It was written in our presence [but only one of them was an agent to bring the *get*] and another says: It was signed in my presence, it is invalid. Rabbi Yehudah, however, validates [it, since there are two witnesses to the writing of the *get*; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. If one says: It was written in my presence and two say: It was signed in our presence, it is valid (see Tosfot Yom Tov).

(2) If [a *get* was] written by day and signed on that [same] day, written by night

רבנו עובדיה מברטנורא

א המביא. נחתם חציו. אחד מן העדים חתם בפני: בפני נכתב חציו וכו' פסול. ודוקא חציו האחרון. אבל בפני נכתב חציו הראשון שהוא שם האיש והאשה והזמן, כשר. וחציו הראשון נמי לא צריך שיראה הכתיבה עצמה, אלא אם שמע קול הקולמוס בלבד עובר על הנייר בשעת כתיבה, תו לא צריך: אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם, דאצרכוהו רבנן לשליח המביא גט למימר תרווייהו. אבל אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם, כשר. ששנים שהביאו גט אין צריך שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם: שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול. בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם. אבל אם יוצא מתחת יד שניהם, כשר: ורבי יהודה מכשיר. ואפילו יוצא מתחת ידו של אחד מהם. ואין הלכה כרבי יהודה:

and signed on that [same] night, written by night and signed on the day [following], it is valid [according to Jewish law, the night is part of the following day]. However, if it was written by day [and dated as such] and signed on the night [following], it is invalid [since this is a predated document. The date was required on a *get* to prevent a husband from protecting his niece, who is also his

wife, from charges of adultery, who, by presenting an undated divorce, could argue that she had already been divorced]. Rabbi Shimon, however, declares it valid, since Rabbi Shimon used to say that all documents written by day and signed on the [following] night are invalid [since a document requires a date in order to determine from which date a property sold to someone else by a debtor may be seized in payment], except for a *get* [Rabbi Shimon maintains that the reason a *get* requires a date is to ascertain until when the husband has usufruct rights in his wife's estate; since Rabbi Shimon holds that once he considers divorce he loses those rights, therefore, the date appearing is accurate. The *halachah* does not follow Rabbi Shimon].

(3) One may write [a *get*] with any material: With ink, with *sam* [paint], with *sikra* [red ink], with *kumus* [tree resin] and with *kankantum* [vitriol] or with anything which is permanent. It may not be written with liquids or fruit-juice or anything that is not permanent. It may be written on anything — on a [detached] olive leaf, [he may even write it] on the horn of an ox and then give her the ox [he

רבנו עובדיה מברטנורא

ב בלילה ונחתם ביום כשר. שהיום הולך אחר הלילה ואין זה מוקדם: **ביום ונחתם בלילה פסול.** שהרי מוקדם הוא. ותקנו חכמים זמן בגיטין, גזירה שמא יהיה נשוי עם בת אחותו ותזנה עליו וחס עליה שלא תחנק ונותן לה גט בלא זמן. וכשמעידים עליה בב"ד מוציאה גיטה ואומרת גרושה הייתי ופנויה באותה שעה: **ור"ש מכשיר.** דסבר ר"ש דחכמים תקנו זמן בגיטין משום פירי, שאם לא יהיה זמן בגט יהיה הבעל מוכר והולך פירות נכסי מלוג של אשתו לאחר גרושין, ובשתתבעו בדין יאמר קודם גירושין מכרתי. ולהכי מכשיר ר"ש בנכתב ביום ונחתם בלילה אע"פ שהוא מוקדם, דסבר משעה שנתן עיניו לגרש אע"פ שלא גירש שוב אין לו לבעל פירות. ואין הלכה כר"ש: **ג בדיו.** אלמיד"ר בערבי: **סיקרא.** צבע אדום: **קומוס.** שרף האילן: **קנקנתום.** וידריאול"ו בלע"ז: **על העלה**

may not detach and give her the horn as this is deduced from the verse which states; “He should write her a bill of divorce and place it in her hand,” (Deuteronomy 24:1) i.e., a document which, after its writing, is ready to be given, excluding something which requires writing, [detaching and then, giving] or [he may write it] on the hand of a slave and then give her the slave. Rabbi Yose HaGalili says: It may not be written on anything living [such as a horn or hand] or on foodstuffs [such as an olive leaf. Rabbi Yose holds that the verse refers to a *get* as a book of divorce “*sefer krisut*” so, it must be similar to a book; just as a book is not written on something alive or on foodstuffs, so, too, a *get* may not be written on something live or on foodstuffs. The Sages maintain that the verse compares it to a book in that it tells a story, i.e., the details of the divorce].

(4) One may not write [a *get*] on something still attached to the soil [as explained above, the verse excludes anything which requires writing, detaching and then, giving]. If, however, it [the *tofas* (the part of the *get* which is written in the manner of a form, leaving the names and the date blank)] was written on something still attached to the soil and then detached, [and then the *toraf*, the part of the *get* where the names and the date are written, were filled in and the witnesses] signed and then given to the wife, it is valid [since this is considered having been written after having been detached]. Rabbi Yehudah invalidates unless [all of] it [including the *tofas*] is written and signed on something which is detached from the soil [he maintains that the Rabbis forbade writing the *tofas* while attached lest it become confused with the *toraf*]. Rabbi Yehudah ben Betaira says that [a *get*] must not be written on a sheet from which writing has

רבנו עובדיה מברטנורא

של זית. תלושה: ונותן לה את הפרה. שאינו יכול לקצצו אחר כתיבה, דכתיב (דברים כ"ד) וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה, מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה, יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה: רבי יוסי הגלילי אומר כו'. דרחמנא קרייה לגט ספר, מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ורבנן אמרי אי כתב בספר כדקאמרת, השתא דכתיב ספר, לספירת דברים הוא דאתא. והלכה כחכמים: ד אין כותבין במחובר. מפני שמחוסר קציצה: כתבו על המחובר וכו'. הכי קאמר, כתב במחובר הטופס, שהוא כל הגט כולו חוץ ממקום

לה את הפרה, על היד של עבד ונותן לה את העבד. רבי יוסי הגלילי אומר, אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, ולא על האכלין: ד אין כותבין במחבר לקרקע. כתבו במחבר, תלשו וחתמו ונתנו לה, כשר. רבי יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש. רבי יהודה פן בתירה אומר, אין

been erased nor on *diftera* [erasable paper], because the writing on it can be altered [without being noticeable, thus the signatories do not attest to that which is written]. The Sages, however, validate [such a *get* since *eidei mesirah karti* — thus, it is the witnesses who saw the transfer that

validate the *get*].

(5) All [persons] are qualified to write [the *tofas* of] a *get*, even a deaf-mute, a mentally incompetent person and a minor [provided that there is an adult supervising them and telling them to write it *lishmah*]. A woman may write her own *get* and a man his own receipt [for the *ketubah*], since the document [i.e., the *get*] is validated by the [witnesses who see the transfer; they usually are the same witnesses whose] signatures [are] attached to it. All [persons] are qualified to act as agents of a *get* [either to accept on behalf of the wife or to deliver on behalf of the husband] except a deaf-mute, a mentally incompetent person, and a minor [they are considered mentally inadequate], a blind man [who may not bring a *get* from overseas since he cannot say: It was written and signed in my presence] and a non-Jew [who may not serve as any sort of messenger regarding divorce as the laws of Jewish divorce do not apply to him].

רבנו עובדיה מברטנורא

האיש ומקום האשה והזמן: ותלשו וחתמו. כלומר שכתב התורף שהוא מקום האיש והאשה והזמן אחר שתלשו: כשר. דכיון שנכתב התורף בתלוש, אע"פ שהטופס נכתב במחובר, כשר: על הנייר המחוק. שיכול לחזור ולמחוק עד העדים ולכתוב עליו מה שירצה ולא מנכרא מלתא, שהרי עדים נמי על המחוק הם חתומים: ודפתרא. אין המחוק שלו ניכר. דיפתרא, דמליח וקמיה ולא עפיץ: והכמים מכשירין. בגיטין בלבד. דסבירא להו עדי מסירה כרתי, והעדים שהגט נמסר בפניהם הם עיקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמכין אעדי חתימה, מודים חכמים שאין נכתבים לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא. והלכה כחכמים: ה ואפילו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפילו גדול עומד על גביו, לכתחלה לא יכתוב גט, מפני שהם בני דעת ואדעתא דנפשיהו עבדי, שאפילו גדול אומר לו כתוב לשם פלוני הוא לא יכתוב אלא לדעת עצמו. ואם נכרי ועבד כתבו טופס הגט, וישראל בן דעת כתב התורף שהוא שם האיש והאשה והזמן שכל אלו צריכין לשמן, הגט כשר. וכן חרש שוטה וקטן דאמרין במתניתין שכשרים לכתוב את הגט, ה"מ טופס, אבל תורף אינו כשר אלא שיכתבו ישראל גדול וכן דעת: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו: וסומא. פסול להביא גט מחוצה

כותבין לא על הנ"ר המחוק ולא על הדפתרא, מפני שהוא יכול להודיף. וחכמים מכשירין: ה הפל כשרין לכתוב את הגט, אפילו חרש שוטה וקטן. האשה כותבת את גטה, והאיש כותב את שוברו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו. הפל כשרין להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי:

(6) If, after being entrusted [with the *get*, but before delivering it], the minor became of age or, the deaf-mute recovered his speech or, the blind person, his sight, or the mentally incompetent, his faculties, or the non-Jew converted, [the *get*] is [still] invalid. But if the agent was [originally] sound, became a deaf-mute and then, recovered his speech, or [being] with sight, became blind and recovered his sight, or [being] sane, became insane and then recovered his faculties, [the *get*] is valid [in the case where he was with sight and became blind, it is not necessary to regain his sight in order to be able to give the *get* since he can testify that it was written and signed before him]. The general rule is: Any agent who is mentally competent at the beginning and at the end is qualified [to be an agent].

(7) Even those women who are not believed when they testify that the husband [of a certain woman] is dead [as they are suspected of testifying falsely; out of spite] are acceptable [as an agent] to bring a *get*. Namely, her mother-in-law, her mother-in-law's daughter, her husband's other wife, her husband's brother's wife, and her husband's daughter. Why is a *get* different from [a report of] death? Since the writing in the *get* proves [that she is getting divorced]. A woman may be the

רבנו עובדיה מברטנורא

לארץ, שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אבל להביא גט בארץ ישראל שא"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם, או אפילו בחו"ל אם הגט מקיים בחותמיו, או להיות שליח של אשה לקבל גיטה, לכל אלו הסומא כשר: ונכרי. דליתיה בתורת גיטין וקדושין, ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצי למעבד שליחותא לאחריני: **ו קיבל הקטן**. הגט מיד הבעל: **והגדיל**. קודם שמסרו לה: **פתוח ונסתמא וחוזר ונתפתח**. אפילו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מצי למיחוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא איידי דבעי למתני סיפא וחזר ונשתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחזר ונתפתח. וכל פסולי עדות בעבירה, פסולין להביא את הגט, שאין נאמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקיים בחותמיו, כשרים להביאו: **ו חמותה ובת חמותה כו'**. אינן נאמנות לומר מת בעלה, משום דסניין לה ומכוונין לקלקלה: **ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ**. ודוקא כשהתנה הבעל עמה בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפ"נ ובפ"נ. והב"ד לוקחין אותו מידה אחר

ו קבל הקטן והגדיל, חרש ונתפקח, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר, פסול. אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפקח, פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה, כשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו בדעת, כשר: **ז** אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא את גטה, חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. האשה עצמה מביאה את גטה, ובלבד שהיא

bearer of her own *get*, but she must **צְרִיכָה לומר, בפְּנֵי נְכֹתֵב וּבְפְּנֵי נְחָתָם:**
 declare: In my presence, it was written
 and in my presence, it was signed.

רבנו עובדיה מברטנורא

שאמרה בפ"נ ובפ"ג, וממנין שליח שיחזור ויתן אותו לה. אבל אשה שגיטה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, הרי זו מגורשת, ואפילו שאין הגט מקוים בחותמיו, ואינה צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם:

eMishnah.com